

активними, відповідальними та свідомими. Також створення умов для посилення самостійності молодих людей, формування в них навичок здорового способу життя [6].

В Україні серед широкого спектру проблем, пов'язаних із формуванням та реалізацією молодіжної політики, необхідно виділити наступні: молодіжна політика у сфері освіти; становище молоді, створення необхідних умов для зміцнення правових та матеріальних гарантій; діяльність молодіжних організацій для повноцінного соціального становлення та розвитку молоді; аналіз механізмів політичної соціалізації молоді та формування їхньої громадянської ідентичності; залучення молоді до активної участі в економічному розвитку України тощо. Отже, успішне розв'язання проблем молоді можливе лише за умови об'єднання зусиль державних управлінських структур, які відповідають за розроблення та реалізацію державної молодіжної політики, науковців і, безперечно, самої молоді.

Список використаних джерел

1. Молодіжна політика в Україні Висновки Команди міжнародних оглядачів Ради Європи. Видавництво Ради Європи F-67075 Strasbourg Cedex, жовтень 2013 Надруковано в Раді Європи. 185 с.
2. Мацюк Т.І. Молодіжна політика в Україні: сучасний стан та шляхи розвитку. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2392>
3. Державна молодіжна політика в Україні, міністерство молоді та спорту України, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/148/Molodizhna_politika_v_Ukrayini.pdf
4. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації. Тернопіль: ТОВ «Тернограф», 2017. 100 с.
5. Державна молодіжна політика в Україні: світовий і національний досвід формування та реалізації. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1740/>
6. Українська правда життя «Хто матиме вплив на три мільйони молодих українців». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/08/10/237830/>

Остапенко Д. П., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група ФК-201

Науковий керівник – **Колєсватов О. О.**, к.і.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ГОЛОД В УКРАЇНІ 1946-1947 РР.

Післявоєнний період є одним із ключових етапів історії радянського державного устрою і суспільства. Населення України сподівалось, що почнеться спокійне життя, а все страшне залишилось за порогом війни. Однак ейфорія перемоги та уявлення про ідеальне життя були розвіяні реальними життєвими обставинами. Вже у 1946-1947 рр. на Україні розпочався масовий голод [1].

Актуальність теми даної роботи обумовлена тим, що про післявоєнний голод в Україні відомо ще недостатньо, але його наслідки досі болісно озиваються в пам'яті живих свідків. Таким чином, метою роботи є дослідження основних причин та наслідків голоду 1946-1947 рр., однієї з трагічних сторінок історії України.

Отож, виділимо основні причини даного голоду. По-перше, були важкі наслідки війни, які виражалися у зменшенні посівних площ, зменшилося поголів'я худоби, був значний

занепад матеріально-технічної бази колгоспів, не вистачало техніки і робочих рук, і звичайно ж низька врожайність культур. По-друге, у 1946 році була посуха і неврожай. Валовий збір села був у 3 рази менший, ніж у 1940 році, хоча планові завдання хлібозаготівлі були вищими. Це також відобразилося на тваринництві через проблему кормів [2].

В той час були встановлені великі плани хлібозаготівель і вони мали постійну тенденцію на збільшення. Так як майже весь хліб вивозили, на харчування нічого не залишалось, це і почало викликати масовий голод. Також було масове вивезення сільськогосподарської продукції за кордон [3].

Влада СРСР на чолі з диктатором Й. Сталіним використовувала села як «донорів» для відбудови промисловості і промислового комплексу. Московська верхівка викачувала хліб з сіл, щоб здійснити свою ціль: відмінити карткову систему раніше держав Західної Європи, теж охоплених засухою. Москва поставляла хліб майбутнім союзникам – країнам «соціалістичного табору».

Непосильний план хлібозаготівель на 1946 рік – 340 млн. пудів хліба – було неможливо виконати для України [3]. Проте замість зниження плану його поступово підвищували. Вилучення зерна та іншої сільськогосподарської продукції, мізерна видача чи взагалі невидача зерна колгоспникам за тяжку працю, вибивання непосильних для селян податків за присадибні господарства, викликали майже по всій Україні голод, що дуже швидко поширювався.

У серпні 1946 р. керівництво УРСР знову підвищило хлібозаготівельний план до 362 млн. пудів. Незважаючи на жорсткі дії центру, зерно надходило не тими темпами, на які розраховували. При тотальній викачці зерна з українських сел план було виконано на 62,4%.

Голод ставав масовим, однак замість допомоги з боку держави населення України зазнало жорстокого репресивного удару, наслідком якого було зняття людей з централізованого постачання за хлібними картками. Селяни були залишені без нічого і сам на сам з голодом.

Найлютішим голод був узимку та весною 1947 р., перетворившись на голодомор. В той час, коли люди в Україні голодували і вмирали голодною смертю, майже весь хліб вивозився за кордон. За 1946-1947 р. з СРСР було експортовано 2,5 млн. тис. пудів зерна [3].

Весь цей час смертність значно перевищувала народжуваність. Люди страждали від нескінченного голоду, вони були змушені вживати у їжу різні сурогати, траву, листя дерев, м'ясо загиблих тварин, ховрашків тощо. В деяких випадках доходило й до каннібалізму. Станом на 2 липня 1947 року в Україні нараховувалось понад 1 млн. 154 тис. виснажених голодом людей. Проте радянська влада не визнавала факту голоду [4].

Наслідки цього голоду були страшними. За підрахунками, за час голодомору постраждало більше, ніж 1 млн. осіб, деякі люди помирили, деякі тяжко хворіли і навіть по закінченню голоду прожили небагато. Особливо частим явищем була дитяча смертність. Цей голод залишив значний відбиток на демографічному розвитку України.

Голод також ускладнив і без того важкий процес відбудови України. Скорочувалися трудові ресурси, треба було поповнювати капіталовкладення в сільське господарство. Негативно вплинув голод і на свідомість та психологію людей. Моральний стан суспільства був складним. Була масова втеча селян, особливо молодих, у промисловість, на транспорт, на будови [2].

Мені вдалося поспілкуватися з людиною, яка пережила голод 1946-1947 рр. Це моя бабуся Остапенко Надія Петрівна, якій на той момент було всього 7 років. Зі страшними муками і невгамовним голодом боролася вся її сім'я: її мати та дві старші сестри. Бабуся розповідала: «То був тяжкий час. Я тоді була ще зовсім малою, тому голод для мене був страшною каторгою. Їсти зовсім нічого не було. Приходили, забирали все: всю худобу,

абсолютно все забирали з хат. Ми ходили з сестрами збирати картоплю хоч якусь, гнилу і мати готувала її, оце таке ми їли. Ще пам'ятаю, що мати робила ладки чи то з верби, чи то з берези, вони були зеленого кольору, мати добавляла туди ще щось і виходило щось схоже на ладки. Вони були дуже гіркими, але їсти хотілося, тому їли. Моя мати старалась все віддавати нам, дітям. Пам'ятаю, що коли мама наварить якісь обрізки з картоплі поїсти, то старші сестри були шустрішими, швидшими і все одразу їли, а мені майже не залишали, тому у мене від голоду почало опухати тіло, дуже сильно живіт опух, тоді мама годувала мене, доки інші не бачили, щоб я не померла. Взагалі були тяжкі часи, страшно було дивитись на людей, які опухли, багато людей не витерпіли і помирали голодною смертю. Це мабуть найгірша і найважча смерть...» Бабуся згадувала це все зі сльозами на очах, адже для неї, малої дівчинки, то було дуже важко пережити. Голод залишив по собі страшні рани, які навіть з часом не загоюються. Іноді спогади приходили до бабусі в жахливих снах, іноді вона сама згадувала про ті часи, проте все одно ніколи не забувала.

Голод 1946-1947 рр. став важким етапом для населення у післявоєнний час. Він був викликаний сталінським тоталітарним режимом, українські села страждали від хлібозаготівельної політики, яка в кінцевому результаті призвела до масового голоду. Його наслідками стали великі втрати людських життів. Тому події тих років залишаються чорною плямою в історії України. Хочу закінчити свою доповідь словами депутатки польського Сейму Мілени Рудницької, яка влучно висловилася стосовно моєї теми: «Голод був найбільшою катастрофою, яку Україна пережила – як щодо кількості жертв, так і щодо людських страждань.» [5].

Список використаних джерел

1. <https://www.bestreferat.ru/referat-164478.html>
2. <https://history.vn.ua/compendium/11klas/49.html>
3. https://pidru4niki.com/76104/istoriya/golod_1946_1947_prichini_masshtabi_naslidki_de_mografichna_situatsiya_riven_zhittya_pobut_naseleण्या_povoyenniy
4. <https://osvita.ua/vnz/reports/history/4065/>
5. <https://holodomorinstitute.org.ua/holodomor-henotsyd-ukraintsiv/czytaty-vidomyh-lyudej-pro-golodomo r/>

Семенченко А. С., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група ДС-201

Науковий керівник – **Колєватов О. О.**, к.і.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

АРХІТЕКТУРА СТАРОДАВНЬОГО ЧЕРНІГОВА

Як ми знаємо, Чернігів – це дуже старовинне місто, місто легенд і незвичайної архітектури. Вперше місто згадується в «Повісті минулих літ» під 907 роком, коли київський князь Олег після успішного походу на Візантію зобов'язав греків платити данину найбільших міст Русі. Чернігів в договорі був згаданий другим після Києва [1].

Саме з Дитинця (Вал) починається історія Чернігова, він займав близько 11 гектарів. Був оточений земляним валом з дерев'яною стіною і глибоким ровом, мав три в'їзди: Водні, Київські і Погорелов ворота. У дитинці розміщувалися князівський двір, багаті садиби багатой знаті і головні собори міста. Такими є Спасо-Преображенській і Борисоглібський